

פ ר ט י כ ל מט. ט/2

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט

יום ד', ח' טבת תש"י - 28.12.49

רל

- נוכחים חברי הועדה:
- נ. ניר, היו"ר
 - י. בדר
 - ס. בן-עמי
 - י. בר-יהודה
 - ד. בר-רב-האי
 - א. ג'רג'ורה
 - י. הררי
 - ז. ורהפטיג
 - ש. כ"ץ
 - י. לם
 - ק. כהנא
 - מ.ד. לוינשטיין
 - ע. מימון
 - י. קוסוי
 - י. קליבנוב
 - ח. רובין
 - א. תבורי

מוזמנים:

- שר המשפטים פ. רוזן
- י. שפירא - היועץ המשפטי
- ח. וילקנפלד - מחלקת החקיקה
- מ. פיאמנטה - מחרגם לערבית.

הישיבה נפתחה בשעה 08.40.

אמיו"ר נ. ניר:

אני פותח את ישיבת הועדה.
סדר היום:

- 1) החלטה באיזוף צורה להגשים את החלטת הועדה על העברה שאלת החוקה לכנסת.
- 2) ~~חוק בדבר מניעתו והענישתו של המשע השמדת עם.~~

החלטה בענין חוקת היסוד

י. בדר:

אני מציע לדרוש 20 שעות לדיון על חוקת היסוד בכנסת, ואולי גם יותר מזה. הדיון הזה יכול להתחיל בשתי צורות, ואין הדבר חלוי בנו: או שתבוא הודעה מטעם הממשלה - אם הממשלה מוכנה לכך, ואז יהיה דיון אחרי ההודעה; או - אם הממשלה איננה מוכנה לכך - עלינו להטיל על היו"ר להודיע בכנסת על מצב הדיון שלנו, ואז יהיה דיון חופשי וההצעות תבאנה באותה צורה שהן באות בדיון פוליטי.

עדת חוקה, חוק ומשפט
28.12.4
חלטה בענין חוקת היסוד

ר.ל.

. בדר :

אני רוצה לאמר בגלוי, כי אנחנו החלטנו

הזדמנות קזאת להביא בפני הכנסת הצעת חוקה מלאה.

אני רוצה להתנגד רק לחלק הראשון של הצעת

הררי :

חבר הכנסת בדר, על האפשרות שהממשלה תתן

יזם שהיא הצהרה. לדעתי עמדת הכנסת צריכה להיות, כי בעניני החוקה, הממשלה

ינה מופיעה כגורם, אלא שתברי הממשלה בתור חברי הכנסת, יש להם השפעה רבה.

ממשלה הוקמה על מנת לנהל את המדינה במשך ארבע השנים הבאות, או לכל תקופה

היא. החוקה לא קשורה לא בממשלה הזאת ולא באתר אשר תקום. לכן אני חושב

כי ועדת החוקה והכנסת צריכות לעמוד על כך שהממשלה לא תוכל לנקוט עמדה אחת

וחידה בתור גוף. אין זה ענין של קואליציה או אופוזיציה, ואין זה ענין של

ממשלה השלטת עכשיו במדינה. החוקה תהיה חוקת יסוד לכל הממשלות שתקומנה מאיזה

יד שהוא. לא מינינו את הממשלה על מנת לתת למדינה חוקת-יסוד; זאת צריכה לעשות

הכנסת.

חבר הכנסת הררי לא היה בארץ, ובהיעדרו קרו

זר המשפטים פ. רוזן :

כמה דברים. (י. הררי) אני יודע שהממשלה

וחליטה בענין החוקה, אך אני חושב כי אין לה רשות להחליט על כך). דעתו של חבר

וכנסת הררי ידועה, ואין זאת הפעם הראשונה שהוא מביע אוחה. יתכן כי במקרה זה,

אופן אישי, דעתו היתה יכולה להיות מאוד מאוד נוחה לי, אבל היא אינה מובנת כלל.

ויש לא יבין מדוע הממשלה לא תוכל בענין זה לקבוע עמדה בחור ממשלה. את גם את

החוקים שהממשלה מביאה אין היא מביאה דוקא לתקופתה כי אם עד אשר ישנו. על

ל פנים, הממשלה החליטה לקבוע עמדה בענין זה, אמנם מבלי לחייב את הקואליציה.

הויכוח זה, הממשלה בודאי חצה את עמדתה. אם היא תעשה זאת בפתיחת הויכוח או

עם הויכוח - זאת שאלה אחרת. בענין זה הממשלה חיענה לכל משאלה שתבוא מצד הועדה.

רור הוא כי הממשלה החליטה להצהיר את עמדתה בתור גוף, - בשם רוב הממשלה.

אינני רוצה להכנס למשלה האם הממשלה יכולה

בר-יהודה :

לחייב את חבריה לא להתקומם כאשר בשם הממשלה

תור כלל מוסרים הודעה; אין זה עניני. אבל ישנה שאלה השייכת לנו, גם לאלה

ואינם חברי הממשלה: אין יבוא הדבר הזה למליאת הכנסת. שאלת חוקת היסוד יכולה

צריכה לבוא למליאת הכנסת רק מועדת החוקה. הממשלה יכולה אח"כ לקום ולאמר כי

י. ברייהודה:

היא חושבת כך או אחרת. אם הממשלה קבלה החלטה, היא תאמר מה החליטה. לו הייתי חבר בקואליציה הייתי מזמין את השר שלנו לישיבת הסיעה ושואל, מדוע הוא מרשה שכך יתנהלו העניינים. אבל אין זה ענייני בחור חבר ועדת החוקה ובחור חבר הכנסת. אנחנו, בחור חברי ועדת החוקה, צריכים להחליט כי שאלת חוקה היסוד צריכה לבוא לכנסת מועדת החוקה. כל חברי הממשלה, או הממשלה כללל, ברגע שירצו לדבר - יקבלו רשות לכך.

הדבר אשר עלינו להחליט עליו הוא, באיזו צורה להביא את הענין לכנסת, אם בצורת החלטה עם הסתייגות או בצורת שתי הצעות.

י. קוסובי:

הענין הוא הרבה יותר פשוט. עובדה היא

שהממשלה קבלה החלטה בענין החוקה. ראש

הממשלה אמר בישיבת ועדת החוקה כי אין זאת שאלה של קואליציה או אופוזיציה,

אבל הממשלה כגוף קבלה החלטה בשאלה זאת. ועדת החוקה דנה בענין זה, וגם היא

תקבל החלטה.

לדעתי, יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט, צריך

להביא לידיעת הכנסת את שתי העובדות: שהממשלה הודיעה לנו על החלטתה, אלא

החלטה הועדה. את"כ יתחיל הבירור, ואני משער לעצמי כי ראש הממשלה ישחתף

בבירור הזה, וגם אחרים. יהיה בירור והכנסת סוברנית להחליט מה שתחליט בענין זה.

היו"ר נ. ניר:

בעצם ישנן שתי אפשרויות: או שיו"ר ועדת

החוקה מביא דו"ח על מה שנעשה בוועדת החוקה

ומציע לקיים ויכוח כללי בכנסת וכמו"כ מציע גם את מספר השעות לויכוח זה - אם

הוועדה תחליט על כך; או שוועדת החוקה תביא בפני הכנסת שתי החלטות מנוסחות, מבלי

לקבל החלטה רוב אלא ודעת המיעוט. אני כשלעצמי נוטה לצורה הראשונה: אנחנו

אורגן של הכנסת, אשר פעל ומוסר לכנסת דו"ח.

אני רוצה להודיע לוועדה, כי כל הפרוטוקולים

של הדיונים על חוקת-היסוד שהתקיימו בוועדתנו, נשלחו לכל חברי הכנסת בטלפון.

לחברי הכנסת יש אינפורמציה מלאה על כל הדיונים שהיו כאן. הדבר הזה חוסך

עבודה ליו"ר ועדת החוקה בעת מסירת הדו"ח בכנסת. אצטרך להגיד רק כי התקיים

דיון כללי בוועדת החוקה, הובעו דעות שונות וגם הממשלה הביאה את החלטתה; וועדת

החוקה מעבירה את הדיון הזה לכנסת, להחלטה.

ועדת חוקה, חוק ומשפט
28.12.49
החלטה בענין חוקת היסוד

ר.ל.

י. ברי-הורדה:

אין אנחנו רשאים להחליט על מספר השעות

לויכוח על חוקת היסוד. אבל אני מציע שנחליט

על מספר השעות שאנחנו מבקשים מהנשיאות.

י. בדר:

אני מציע לבקש 24 שעות לדיון זה.

י. לם:

למדתי מהנסיון כי זמן רב מזיק לויכוח.

אנחנו מוכרחים להחשב בעובדה כי לרוב

חברי הכנסת אין מה להגיד בענין זה (י. בדר: אני מוחה נגד זה). אני חוזר

ואומר: אל תחשבו כי כאשר הכרחתם אותנו להתווכח שלוש שעות על התקציב, היה

בזה חיוב. אם נסכם את מה שכולנו אמרנו אז, היה זה חומר לחמש שעות ויכוח.

(י. בדר: אני מוחה גם נגד זה.) לדעתי מספיקות לויכוח זה, עשר שעות. בעשר

שעות אלה לא נקבע חוקה ולא נתוכח על פרטי החוקה אלא רק על השאלה אם צריך

או לא צריך לקבל חוקה.

י. ברי-הורדה:

אני מציע 20 שעות.

י. קוסובי:

כאשר מחליטים בכנסת על ויכוח של עשר שעות,

כל הבית מחלחל, כי ישנה הרגשה שיפוטטו.

הדבר הזה פוגע בבירור מחחילתו ומשפיע על הבית ועל הנואמים. מוטב שאנחנו עצמנו

ננקוט בקו של צמצום. אם יתברר שצריך להוסיף עושר שעתיים לויכוח - נוסיף את"כ.

לכן אני תומך בהצעה לבקש עשר שעות לויכוח זה. (י. לם: אני מוכן להצטרף להצעה

של 12 שעות).

י. ברי-הורדה:

אני מוכן לקבל 18 שעות.

היו"ר נ. ניר:

ה צ ב ע ה

בעד 12 שעות	לויכוח על חוקת-היסוד	- 8.
בעד 24 "	" " " "	- 1.
בעד 18 "	" " " "	- 5.

מחליטים: לבקש מהנשיאות להקדיש לויכוח על חוקת-היסוד 12 שעות.

ועדה החוקה, חוק ומשפט
28.12.49
החלטה בענין חוקת היסוד.

רל.

י. בדר:

אני מסתייג מהחלטה זאת. בשבילי השאלה
הזאת היא רצינית. בכל ענין אחר אפשר לצמצם

את הויכות. אצל אנחנו נבחרנו בתור אסיפה מכוננת. הרוב רוצה שרק פעם אחת
ידברו בכנסת הזאת על החוקה. אם אחם רוצים כך - נראה מה שיהיה.

היו"ר נ. ניר:

אני רוצה להודיע לחבר הכנסת בדר, כי
ההסתייגות שהוא רושם היא לא לכנסת, אלא

לנשיאות הכנסת, כיון שאנחנו החלטנו לבקש מנשיאות הכנסת להקטיש 12 שעות
לויכות זה.

י. קוסוי:

אני רואה שקם רעש גדול, כאילו רוצים למנוע
ויכות. לכן אני מוריד את הצעתי ומבקש שכולנו
נחליט על 15 שעות, אם כי אני חושב שאין זה נחוץ.

י. לם:

גם אני מוכן לקבל 15 שעות, אבל אני מציע
ששעתיים תקבל האופוזיציה לבדה.

י. קוסוי:

אין אופוזיציה בענין זה. אני מציע למסור
ליו"ר ולסגנים לקבוע את פרטי הבירור.

י. בריהודת:

אני רוצה להזכיר לכם כי בסעיף זה יש לנו
כל הפרספקטיבה של 12 נואמים שהם 12 השרים,

בלתי מוגבלים בזמן. אם קובעים ויכות על ענין ששיך לשר אחד, יש סיכוי שרק
שר אחד או שנים ידברו ללא הגבלה. אבל בענין זה, ידברו כל השרים. אתם מוכרחים
לקחת בחשבון כי אחרי שידברו 6-7 שרי מפא"י, לא תורידו אף רקע אחד מזמנכם.
אני יודע כי אין לי זכות לדרוש מכם לוותר על זמנכם. אבל הדבר הזה פירושו
שאתם מקצרים את הזמן אך ורק לחברי האופוזיציה, כי אחם קובעים ויכות של 12
שעות, פם כי למעשה הוא יקאף הרבה יותר שעות. מדוע אינכם מבינים שהדבר הזה
נראה בעינינו כסתימת-פה.

אינני מציע לקבל החלטה פורמלית. הייתי מסתפק

לו יכולתם באופן בלתי פורמלי להגיד לנו כי בשם הממשלה ידברו רק שני שרים,
למשל, שר המשפטים וראש הממשלה.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
28.12.49
החלטה בענין חוקה היסוד

ר.ל.

אולי תסכימו למסור זאת ליו"ר הועדה, לבירור
עם חברי הנשיאות?

ז. ורהפטיג:

אני מציע לבטל את ההצבעה הקודמת ולקבל
את המשרה של 18 שעות. מובן מאליו כי

היו"ר נ. ניר:

בתוך 18 השעות האלה לא נכלל הזמן שידברו השרים.

ההצעה נתקבלה.

כדאי להציע ליו"ר הכנסת שכאשר יודיע
על הזמן שהוקצב לויכוח זה, לא ילווה

י. בריהורה:

את הודעתו בהערכה, מפני שהערכה כזאת, לא תמיד מועילה לויכוח.

אין אנחנו יכולים לעשות זאת.

היו"ר נ. ניר:

בתור חבר ועדה הכנסת אני סבור שכל הויכוח
הזה, לא היה לו מקום בוועדת החוקה כמו

י. הררי:

שלא היה לו מקום בוועדת הכספים, בעת הדיון על התקציב. על סדרי הבית יכולה
להחליט רק ועדה הכנסת בהתחשב עם שעות הויכוח בשאלות אחרות.

קביעה זמן הויכוח שייכה לנשיאות. הנשיאות
ליבראלית ופונה לוועדת הכנסת. הפעם, ועדת

היו"ר נ. ניר:

החוקה פונה לנשיאות ומבקשת ממנה להיות לא ליבראלית ולהחליט בעצמה מבלי
לפנות לוועדת הכנסת.

האינטרמציה של היועץ המשפטי

ז. ורהפטיג:

אני מבקש להעמיד על סדר-היום בשמי ובשם
לם את שאלת האינטרמציה של היועץ המשפטי.
כולנו שמענו וקראנו כי היועץ המשפטי מתפטר. הייתי רוצה קודם כל לקבל
אינפורמציה האם נכונה השמועה הזאת, ואח"כ תהיינה לי הצעות בקשר עם המוסד
הזה.

י. בריהורה:

אני חושב שאין הכנסת יכולה לקבוע מי
האיש שיהיה היועץ המשפטי. בין אם השמועה
על התפטרות היועץ משפטי נכונה או אינה נכונה - כל זמן שאין מביאים את
הענין בפנינו, אין זה ענייננו.
אם מעמידים כאן שאלה הקשורה בבעיה מה
היא האינטרמציה הזאת ומה הן זכויותיה - זאת שאלה אחרת, ואינה קשורה עם
איש מסויים. אני מסכים לדיון על סמכות המוסד הזה. אבל אם המדובר הוא על
איש מסויים - אין אנחנו, ככנסת, אחראים לכך.

י. לם:

ורהפטיג לא העמיד לסדר-היום שאלה על איש
מסויים. הוא אמר רק, כי הידיעה שהופיעה
בעהונים על התפטרות היועץ המשפטי עוררה אצלנו את המחשבה, האם בכלל המוסד הזה
נחוץ. בביח"המשפט כבר התעוררה השאלה האם לפי החוק הקיים, קיים יועץ משפטי.
המוסד של היועץ המשפטי הוא ירושה מתקופת המנדט, אז היועץ המשפטי היה
מיניסטר. כאשר הוכרז על הקמת המדינה, נבחר שר המשפטים. בזמנו הייתי צריך
לברר את הבעיה הזאת בתור שופט, והגעתי למסקנה כי משמונה תפקידים שהיו בידי
היועץ המשפטי לפי החוק הקולוניאלי, ששה מרוכזים אצל השר ושניים אצל היועץ
המשפטי. נוסף לכך, גם המשרה של היועץ המשפטי לא הייתה ברורה עד עכשיו. היועץ
המשפטי מונה כיועץ משפטי לממשלת ישראל, ולא כפי שהיה בתקופת המנדט. אעפ"י כן
קבל ביח"המשפט שהכוונה היא ליועץ משפטי.

כיון שמר שפירא הולך, מהעוררת השאלה, האם

צריך או לא צריך להמשיך בשיטה זאת. אפשר גם להגיע למסקנה שאין צורך במשרה הזאת
בהזדמנות זאת אני רוצה לחזור על דרישתי
שהעלתי אותה עוד לפני חודש ימים: בקשתי כי שר המשפטים ימסור לנו דו"ח - כפי
שעושים שרים אחרים במשרדים אחרים - על המחרש במשרדו. בקשר עם האינפורמציה
הזאת אני רוצה להציע - אפילו ע"י חוק אם יהיה צורך בכך, אם פי אני חושב שאין

ר.ל.

ועדת חוקה, חוק ומשפט
28112.49
האינסטיטוציה של היועץ המשפטי

י. לם:

צורך בחוק ומספיקה רזולוציה - לפתור את השאלה, אם יש או אין צורך במוסד של היועץ המשפטי. אני מניח, כי שר המשפטים לא יעמיד אותנו בפני עובדה וימנה בינתיים יועץ משפטי.

י. ברר: השאלה הזאת קשורה במשהו אקטואלי, ובודאי

היינו מודעים מאוד לשר המשפטים, לו היה מודיע לנו, כי השמועות האלה שכל הקהל שמע אותן והועדה לא קבלה על כך כל הודעה רשמית - אינן נכונות. אם נקבל הודעה כזאת - בודאי אין כל דחיפות בדיון הזה. לעצם העניין. כיון שאין לנו חוקה, כל אחד יכול להקשות על עמדה חוקית של מוסד מסויים. אין לי ספק, כי כל אחד מאתנו יכול לנמק את עמדתו באופן הגיוני. אני רוצה להזכיר כי המוסד הזה קיים בחוקים רבים שעדין קיימים במדינתנו. אני רוצה להזכיר גם, שועדת הכספים והכנסת קצא אשרו תקציב ידוע וע"י כך קבלו את העובדה שהמוסד הזה קיים. אני יכול להסכים כי במקרה כזה כדאי שהועדה תאמר אם לעתיד דרוש או לא דרוש מוסד כזה. אך הייתי מבקש לברר קודם את דחיפות הבעיה, ואז נדע אם להעמיד את העניין לדיון בישיבה זו או להשאיר זאת להזדמנות קרובה.

י. קליבנוב: אני חומך בהצעת חבר הכנסת לם. אינני חושב

שאנחנו יכולים להעמיד לדיון את שאלת היועץ המשפטי באופן אישי, כי תהיה זאת אולי התערבות אשא לא כל כך דרושה ולא כל כך נכונה, בפעולות הממשלה. עם זאת אני חושב, כי נכון מאוד יהיה אם אנחנו נקבל משר המשפטים, באחת הישיבות הקרובות, דו"ח מלא קצא או סקירה מלאה על מצב העניינים במשרד המשפטים ובכל העניינים הנוגעים למשרד המשפטים ולבתי המשפט.

אני רוצה להזכיר לחברי ועדת החוקה, כי ועדת הכספים מתחילה בעוד זמן קצר בדיון על התקציב לשנה החדשה. בשנה שעברה הדיון על תקציב משרד המשפטים ותקציב בתי המשפט נעשה ללא כל השתתפות ובלי כל השפעה מצד ועדת החוקה, שהיא הועדה הנוגעת בדבר הזה באופן מיוחד, ואשר ראש דאגתה הוא שמשד המשפטים ובתי המשפט יפעלו בצורה נכונה ובגבולות הנכונים, ויקבלו את העזרה הדרושה מצד המדינה. לפיכך הגיע הזמן לדעתי, לשמוע הרצאה מקיפה מפי שר המשפטים, בהרצאה קזאת שר המשפטים בודאי יסביר גם את עניין היועץ

ר.ל.

י. קליבנוב:

זמשפטי ונוכל להביא את דעתנו בענין זה. אנחנו מעונינים לשמוע משר המשפטים אם מהו ההקציב שהוא מתכוונן להגיש לממשלה בקשר עם שנה החקציב החדשה.

ז. ורהפטינג:

כאשר העמדתי את השאלה הזאת על סדר-היום

לא התכוונתי לאותה ההנמקה שהביא לס. אני

חושב כי המוסד של היועץ של המשפטי האן הסמכות הכי גבוהה בממשלה אחרי

השרים. אין תפקיד מקביל לזה. אם היועץ המשפטי עוזב את משאגת משרתו, סבור אני

כי ועדת החוקה רשאית לשמוע על כך לא בדרך העחונות. מבלי להתערב בסמכותו של

שר המשפטים בענין מינוי יועץ משפטי, התכוונתי שנחליף דעות על תפקידיו וסמכויותיו

של המוסד הזה בקשר עם חילופי-הגברא. קל יותר לדבר על הנושא הזה כאשר אין

לנו יועץ משפטי, מאשר כאשר הדיון הזה יגע באיש מסויים.

היו"ר נ. ניר:

בעקבות דברי חבר הכנסת קליבנוב אני רוצה

להגיד, כי לי ידוע קצת יותר על הנעשה מאחורי

וחצי

הפרגוד של משרד המשפטים. לפני יותר משנה/נתמניתי ע"י הממשלה לוועדה שצריכה

היתה לבוע משכורה בשביל השופטים, שופטי-השלום, השופטים המחוזיים, ושופטי

בית-הדין העליון. הועדה היתה מורכבת מד"ר ברט, בעהם ואני. החלטנו מה

שהחלטנו. יצאנו מנקודת מוצא ששופט צריך להיות בלתי חלוי, ולכן חשבנו כי

יש לתת לו משכורת הוגנת. משרד המשפטים לא קבל את הצעתנו, ובטל את החלטתנו.

היתה ועדה שניה שגם את מסקנותיה בטלו. מצב השופטים הוא ירוד. את שופטי-שלום

מקבל משכורת של 80 לירה, כאילו בתור מפרעה, ויש לו איזוף תקוה לקבל יותר - המצב

הוא ירוד מאוד. זאת היא פרובלימה אחת.

פרובלימה שניה הידועה לי היא כי משרד המשפטי

זקוק לעורכי-דין כשרוניים. בתור עו"ד אני יודע, כי עו"ד כשרוני לא ילך לעבוד

במשרד המשפטים - אינני רוצה להעליב את כל אלה אשר עובדים - מפני שעורכי-דין

מרויחים 200-300 לירות לחודש, ולא יסכימו לעבוד ב-100 לירות לחודש, אלא אם

הם אידיאליסטים או מטעמים אחרים. אבל באוצר ישנה נטיה, שאם מגישים תקציב

מסויים, צריך לקצץ אותו ב-10% או ב-20%. (אינני מדבר על ועדת הכספים כי אם

על התקציב המוגש לוועדת הכספים). (י. בדר: אינני בקואליציה, אבל אני אומר לך

כי אין זה נכון). לי בכל זאת ידועות עובדות.

אני מחפלא כי שר המשפטים עד עכשיו לא הסביר

רל.

ועדת חוקה, חוק ומשפט
28.12.49
האינסטיטוציה של היועץ המשפטי

נ. ניר:

לשם עיבוד חוקים; אנחנו גם הועדה המחאימה למשרד המשפטים והעניין הזה צריך להיות קרוב ללבנו. לדעתי צריך להעמיד את השאלה הזאת בכללה, ולבקש משר המשפטים למסור לנו דו"ח ולבקש את עזרחנו בעניין זה. אין זאת דוקא שאלה של היועץ המשפטי.

י. שפירא:

אין השאלה הזאת יכולה לעמוד לסדר-היום לדיון

ולהחלטה, ואם דנים, הלא דנים כדי לקבל

החלטה או להציע לכנסת לקבל החלטה או המלצה לשר.

מישהו אמר, כי במקרה שפלוני מחפטר, אין

צורך להמשיך במוסד הזה. הדבר הזה לא יתכן אלא אם נשנה את החוק. לפי החוק

הקיים, אי-אפשר להתקיים אף רקע בלי שיהיה אדם המכהן בחפקיד זה. (י. לם: אינני

מקבל זאת. לפי החוק הקיים, שר המשפטים הוא היועץ המשפטי). החוק שלנו מטיל על נושא

המשרה הזאת פונקציות מרובות. ישנן פונקציות אשר אי-אפשר להתקיים בלעדן אף יום,

אם למשל יושב רוצח במצפר וצריך להאריך את מעצרו, אי-אפשר לעשות זאת אם אין

יועץ משפטי. שאלה כזאת אינה יכולה לעמוד לדיון, אבל אפשר להעמיד אותה בתור

הצעה לשנות שורה שלמה של חוקים.

אני יודע, כי שר המשפטים יכול למלא חפקידם

של יועץ משפטי. אפשר להגיד שאפשר לפטר את כל עובדי המדינה, כי השרים יכולים

למלא את חפקידיהם. אבל לפי מערכת החוקים שלנו כיום, כפי שהנה, לא רק כפי

שאיש שנשארה מתקופת המנדט אלא גם לפי חוקים חדשים שאנחנו קבלנו, אי-אפשר

לא לקיים את המשרה של היועץ המשפטי. מבקר המדינה, למשל, אינו יכול לפנות

לשר המשפטים, אלא ליועץ המשפטי.

ועדת החוקה אינה יכולה לדון אגב אורחא

בשאלה שצריכה לשנות שלושים חוקים.

שר המשפטים פ. רוזן:

אני מרגיש חובה ברגע זה לאמר בוועדת החוקה,

חוק ומשפט, כמה מלים על השאלה האישית שאתם

שהתעוררה כאן. נכון שהיועץ המשפטי הגיש את החפטרות. נכון גם שהממשלה לא

קבלה את החפטרות, ובודאי לא אני. אבל אינני רוצה להעלים מכם שגם הממשלה וגם

אני, יודעים כי בסופו של דבר אין אנחנו יכולים לקשור את היועץ המשפטי למשרה

הזאת, אם ברצונו לפרוש ממנה.

ברגע זה אני רוצה לאמר רק דבר אחד: להכחיש

ר.ל.

עדת חוקה, חוק ומשפט
28.12.4
אינסטיטוציה של היועץ המשפטי

ר המשפטים:

מועות שהיו - ועשייתי זאת גם בעתונות - שהסיבה להתפטרותו של היועץ המשפטי היו כסוכים וחיכוכים או אפילו חילוקי-דעות ענייניים ביני ובינו. לשמועות האלה אין ל שחר. נדמה לי שבענין זה יש לי גם עד נאמן: יו"ר ועדת החוקה. אנחנו עבדנו עובדים - ואני מקוה שגם נעבוד - מתוך הסכמה מלאה ומתוך התאמה מלאה. אם היו עם חילוקי דעות יותר רציניים, הם היו דוקא בענין החוקה, כי היועץ המשפטי - פי שאתם יודעים - תומך בעמדה רוב הממשלה בעוד שאני בעד קבלת חוקה. אבל הויכוח זה הוא מאוד מאוד ענייני ובשום אופן לא השפיע, ולא יכול היה להשפיע, לא על העמדה לא על היחסים האישיים בינינו.

אינני חושב ואינני מקוה כי הגיעה השעה לנאום

ורידה - אחרת הייתי צריך לאמר הרבה בשבחו של היועץ המשפטי אשר כפי שכולכם ירגשתם, השפיע מאוד מאוד על התפתחות הדברים במשרד המשפטים ובחקיקתו.

אני רוצה להצטרף לדברי היועץ המשפטי שאמר

השובה לחבר לם. אין לחלום על זה שאם היועץ המשפטי יפרוש ממשרתו, נוכל לא

מנות יועץ משפטי. אמנם נכון כי ישנה פקודה שנתקבלה בזמנו ע"י מועצת המדינה

וזמנית האומרת כי כל שר יכול לפעול ליטול על עצמו כל תפקיד שאחד מפקידיו ממלא.

ובל אין הדבר הזה מעשי. היועץ המשפטי יושב בחדר מלא ספרים והוא צריך לשבת בחדר

זה, וצריך ללמוד ולסתעמק בחומר הזה. לשר אין כל אפשרות לעשות זאת מפני שיש

יו תפקידים לגמרי אחרים. אם שר לא יוכל לעבור על כל החומר שיגישו לו לחתימה,

ע"י כך הוא נוטל על עצמו אחריות לכמה וכמה הכרעות משפטיות - הוא לא יטול על

עצמו את המשרה של היועץ המשפטי. אחם יודעים כי בכל החוק של הפרוצדורה

ופלילית אנחנו חיים במזל של המשטר הקיים - וזהו אחד הדברים שאנחנו חולקים עליהם.

ום מעמידים היום אדם למשפט פלילי, זה נתון להכרעתו של היועץ המשפטי; זהו

ומשטר היום. היות ואנחנו חיים במשטר הזה, האדם אשר בידו הכרעות כאלה נושא

תפקיד מאוד מאוד אחראי. אדם כזה אינו יכול להיות פקיד-מדינה פשוט, אלא בעל

מדה חשובה מאוד.

אם באמת מר שפירא יתפטר, אין אנחנו יכולים

השאיר חלל-ריק. ישנם לפחות 50 חוקים אשר לפיהם היועץ המשפטי ממלא היום תפקידים

ואוד מאוד אחראיים. לפי פקודת הבריאות, למשל, למנהל המחלקה ישנם גם כן תפקידים

וטוטוריים. האם יעלה על דעת שר הבריאות לקחת לעצמו את התפקידים הסטטוטוריים

ואלה, גם אם הוא יכול לעשות זאת? על אחת כמה וכמה הדבר הזה לא יכול להיות

מקרה של היועץ המשפטי. אפשר לדבר בכלל על שינוי המשטר, אבל הדבר הזה מחייב

ר.ל.

ועדה חוקה, חוק ומשפט
28.12.49
האינסטיטוציה של היועץ המשפטי

שר המשפטים:

חקיקה, ולא דיון פשוט בוועדה החוקה חוק ומשפט. אני יכול רק לאמר למי שאולי יחמנה, אם היועץ המשפטי יתפטר, שקיימת מזימה לשנות את המשטר, ושהוא צריך להסתכן בקבלתה המשרה הזאת.

לדיון על סדרי משרד המשפטים. אתם יודעים

כי אני הייתי הדוקטרינר בענין זה, אשר מראשית עבודת הכנסת התנגד לטשטוש

ההחומים בין הרשות המחוקקה ובין הרשות האדמיניסטרטיבית. אני צריך להגיד

לחברי הכנסת ולחברי למקצוע, קליבנוב: אני חולק על הדעה שמתפקידה של ועדת

החוקה לקבוע את מספר השופטים. על כל פנים, הסדר בענין זה צריך להיות כזה: קודם

כל דו"ח במליאת הכנסת (ואני הייתי זה אשר הציע לקבא ששר התחבורה ימסור דו"ח

בכנסת על עניני התחבורה). אח"כ הכנסת יכולה להעביר את כל השאלה לוועדה. כוונתי

היא שאחרי שר התחבורה ירצה שר המשטרה, ואח"כ אולי שר המשפטים. בצורה כזאת

אני מוכן לעשות את הדבר הזה.

אני תמים דעים לגמרי עם החבר קליבנוב ולם

שאנחנו נמצאים היום בבחימת המשפט במצב חמור מאוד, מחוסר תקציב. כיום אני

מקבל מועדת הבספים תוספת אשר תאפשר לנו למנות שופטים נוספים. אני רוצה שחבינו

מה המצב אנחנו נמצאים בעליה מבהילה של הקרימינאליות. נחוספו כ-300-350 אלף

עולים. אמנם מן הצד השני, עזבו את הארץ הערבים. אולם בחימת המשפט עסוקים למעלה

מיכולתם. ההבדל הוא בעיקר בזה שבעוד שלפני שנתיים, בתקופת המנדט, רוב המשפטים

- אולי 60% - היו מה שקוראים "לאו קונסטאבלים" (ללא התנגדות), היום כמעט כל

המשפטים הם משפטי שכירות. משפטי השכירות אוכלים זמן רב בבחימת המשפט השלום, כי

כולם משפטים מאוד מאוד ממושכים. (י. בדר: זה הלוי בשופט). האמין לי, ד"ר בדר,

אלה הם שופטים טובים מאוד. נדמה לי שאנחנו מאוד מאוד הרמנו את הדבר הזה, ויש

לנו שופטים מצויינים אשר עובדים הרבה מאוד. אנחנו מטילים עכשיו על השופטים

כל מיני תפקידים בתור יושבי-ראש ועדות, כי כאן נוצר מצב של אמון בלתי מוגבל

לשופטים ואי-אמון בלתי מוגבל לפקידים. הדבר הזה מעמים על שופטים עבודות

נוספות.

מלבד זאת הנהגנו עוד רפורמה: כל ערעור צריך

להשמע ע"י שלושה שופטים בבחימת המשפט המחוזי, והדבר הזה הביא לידי קטסטרופה בבית

המשפט - אבל אינני רואה מנוס מזה; אלא גם ההגיון אומר שערעור על משפט של דן-

יחיד לא יובא בפני דן-יחיד. אני אמנם הצעתי שיטה שעל כל פנים באופן זמני תחזיר

אותנו למצב הקודם, אבל שמעתי כבר מד"ר ורהפטיג שהוא יתנגד באופן חזק להצעה

הזאת, וכן גם מד"ר ניר ומסתדרות עורכי-הדין אשר אמרו כי נוסף לכל תצרות

רל:

ועדה חוקה חוק ומשפט
28.12.49
האינסטיטוציה של היועץ המשפטי

שר המשפטים:

והתקלות בבתי-המשפט, הם לא יקבלו את הדבר הזה. לכן, אין תקנה - גם אם הממשלה תקבל את הצעתי - שהיא תתקבל.

הפתרון לשאלה זאת יכול להיות בתוספת שופטים

תוספת שופטים תלויה בתקציב. משרד המשפטים בזמנו קבל בהתלהבות את הדו"ח של ברט אך הממשלה לא קבלה אותו. אולי קבל משרד המשפטים בהתלהבות אפילו את הדו"ח הקצת יותר צנוע של ועדה שניה, אך גם דו"ח זה לא נתקבל ע"י הממשלה. בכל אופן, המשכורות של השופטים לעת עתה אינן כל כך רעות, חוץ מאשר משכורות של שופטי-השלום אשר אגביהן הממשלה לא שינתה עד היום את עמדתה: לשלם להם מה ששולם בחקופת המנדט. לשופטי בתי-המשפט המחוזיים שולמו משכורות פחות או יותר הגונוה. לדעתי אנחנו צריכים להוסיף שופטים לבהי-המשפט; להוסיף שופטים למחלקת היעוץ וגם למחלקת החקיקה. אם הועדה הזאת העזרה בענין זה - אני אהיה רק אסיר חודה.

י. שפירא:

אני רואה חובה לעצמי לא להעסיק אתכם

בהודעות אישיות. אני רוצה לאשר בהחלט -

זאת ההזמנות היחידה הניתנת לי - את דבריו של שר המשפטים. אם אני אלך או לא אלך, אין שמץ אצל אמה בשמועות שהיו חילוקי דעות או חיכוכים בינינו. בודאי שישנם חילוקי דעות בין כל אנשים חיים. אבל לא היו כל חיכוכים ביני / שר המשפטים לביני. אני מאחל לכל האנשים העובדים ביחד, יחסים אידיאליים כאלה שהיו ביני ובין שר המשפטים.

היו"ר נ. ניר:

הייתה הצעה לעמיד לסדר-היום את השאלה הזאת.

יש לי רושם שחוך הויכוח אם להעמיד או לא

להעמיד את השאלה הזאת על סדר-היום, נכנסנו לדיון על עצם הענין.

האם חברי הועדה מסכימים לחשוב את הדיון

הזה כאילו בנו על הסעיף לאחר שהעמדנו אותו על סדר-היום? (י. ברי-הורדה:

בהתחשב עם הודעת שר המשפטים שהוא יביא לדיון את עניני משרד המשפטים).

ז. ורהפטיג:

אני מציע כי נקח לחשומת לבנו את הודעת

שר המשפטים שהוא עומד להביא בקרום, או בפני

הכנסת או בפני הועדה באופן ישר, דו"ח על פעולות משרד המשפטים ועל מבנהו, ואז

ר.ל.

ועדת חוקה, חוק ומשפט
28.12.49
האינסטיטוציה של היועץ המשפטי

ז. ורהפטיג:

נקיים דיון על המשטר החתוקתי, לא מבחינת תוכנו אלא מבחינת המשטר האדמיניסטרטיבי והארגוני. בעת הדיון הזה נוכל לדון גם על המוסד של היועץ המשפטי, כאחד המוסדות הארגוניים בתוך המערכת הארגונית של משרד המשפטים.

שר המשפטים פ. רוזן:
אני רוצה להזכיר כי מסרתי, בערך לפני חרשיים, ד"וח ליו"ר ועדת החוקה על מנת להעבירו לחברי ועדת החוקה.

י. לם:
אני מציע להטיל על יו"ר ועדת החוקה להתקשר עם ועדת הכספים כדי לקצט לבקש שתיקבע ועדה משוחפת על מנת לדון על הקציב משרד המשפטים לקראת שנת 1951/1950. (י. בר-יהודה: הועדה יכולה להיקבע על מנת שישמעו את דעתנו, כי ההחלטה היא בידם). אני עוררתי את שאלת היועץ המשפטי, והשאלה הזאת היא שאלה כאובה ועלולה לסבך את משרד המשפטים בעוד כמה דברים. אם שר המשפטים לא יוכל למנוע את "הגזלן" הזה מהתפטרותו, הייתי מבקש משר המשפטים לשקול אם אא כדאי למנות יועץ משפטי בפועל.

היו"ר נ. ניב:
היות וזאת בקשה לשר המשפטים, והשר שמע אותה, הוא יעשה מה שירצה בענין זה.

ה צ ב ע ה

הצעה ז. ורהפטיג: בהחשב עם הודעת שר המשפטים שעניני משרד המשפטים יובאו לדיון דרך מליאת הכנסת, להסתפק בהודעה זאת -

נתקבלה.

ח. ברביץ:
אני רוצה להציע את הצעה לם בצורה קצת אחרת: ועדת החוקה חוק ומשפט תקבע ועדת משנה אשר תעסוק בשאלות התקציב ותבוא בדברים עם ועדת הכספים. להנמקת הצעתי: הועדה שלנו אינה זקוקה כלל להכשר מצד ועדת הכספים כשהיא רוצה לבחון בעיות תקציביות של משרד המשפטים. ההצעה בנוסח של לם מעלה על הדעת שאנחנו יכולים לפעול בענין זה רק באישור

ר.ל.

ועדה החוקה חוק ומשפט
28.12.49
האינסטיטוציה של היועץ המשפטי

ח. רובין:

ועדה הכספים.

י. ברר:
אני מציע לבחור בוועדה משנה אשר תדון באיזו צורה ובאיזה אופן יכולים להשיג את המטרה שהיא מטרת כולנו. יש לי רושם שהדרך שהוצעה - להתקשר עם יו"ר ועדה הכספים - אינה טובה ויכולה לגרום לעיכוב קציני של כל העניין.

י. לם:
אני מאטרף להצעת רובין.

י. בריהודה:
אני רוצה להציע חיקון להצעת רובין. אני בעד בחירת ועדה משנה, אך אני נגד עירוב סמכויות. ועדת המשנה אינה יכולה לעסוק בתקציב משרד המשפטים; היא יכולה רק ליעץ לאלה העוסקים בכך ולדרוש מהם לשמוע את נימוקיה. העדות שלנו נקבעו לפי ענינים ולא לפי משרדים.

שר המשפטים פ. רוזן:
ד"ר בדר צריך לדעת כי הוא אחראי לענין זה: ועדה הכספים, בעתא הדיון על התקציב הקודם, לא רק לא שמעה את דעת הוועדה הזאת, כי אם סרבה לשמוע גם את דעת המשרד הנוגע בדבר, או את בא-כוחו. (מ. בן-עמי: לא היה להם זמן).

י. בדר: אהאצא
העובדה היא ששר האוצר מתנגד לכך ששרים אחרים יופיעו בפני ועדה הכספים בהצעות משלהם. מבחינת פיננסית ומבחינת המסורת של כל הארצות - צודק שר האוצר. לו הייתם שותפים למצב שנוצר כתוצאה מלחץ נוסף של משרדים ידועים בקשר עם התקציב - הייתם מבינים זאת. אך אני חושב שלנו, בתור ועדת החוקה, דוקא בקשר עם ההרכב המקצועי יש סיבה מיוחדת לבוא בדברים מיוחדים בפני שר האוצר וועדת הכספים.

אני מציע קודם כל, לבחור בוועדה משנה אשר תבחון באיזו צורה נוכל להשיג את מטרתנו, ואני מתנדב לוועדה המשנה הזאת. ישנם קשיים רבים בענין זה, מפני שאין זה ענין של משרד המשפטים, כי אם של 12 משרדים. אם לא תצורנה זכויות מיוחדות לדרישות משרד המשפטים בענין זה - לא נשיג כלום.

י. בריהודה:
אני מציע לבחור בוועדה משנה אשר תתקשר עם

ר.ל.

ועדת חוקה, חוק ומשפט
28.12.49
האינסטיטוציה של היועץ המשפטי

י. בר-יהודה:

ועדת הכספים וחקקש ממנה לשמוע את הערותיה לפני קבלת החלטות בענין תקציב
משרד המשפטים.

התצעה נתקבלה.

ועדה המשנה חתיה מורכבת מה"ה: י. בדר
מ. בן-עמי, י. לם, י. קליבנוב, ח. רובין
ונ. ניר - אסור-פיציו.